

سایه توافق بر سر دلار و طلا

شروین اشیدری
editor@smtnews.ir

توسعه تجارت و اقتصاد آزاد

مهدی امیدوار -
خزانه‌دار اتاق
اصناف ایران:

در بسیاری از کشورهای توسعه‌یافته مانند ژاپن، آلمان، فرانسه و سایر اقتصادهای پیشرو، تشکلهای صنفی

صرفاً نهادهایی برای صدور مجوز یا پیگیری امور اداری اعضا نیستند، بلکه بخشی از سازوکار حکمرانی اقتصادی محسوب می‌شوند. این تشکلهای به دلیل ارتباط مستقیم و روزانه با فعالان اقتصادی، شناخت دقیق‌تری نسبت به مسائل بازار برخوردارند و به همین دلیل در فرآیند سیاست‌گذاری اقتصادی، تنظیم مقررات، توسعه صادرات و افزایش رقابت‌پذیری نقش مهمی ایفا می‌کنند.

در این کشورها، دولت‌ها به جای آنکه تمامی امور را به صورت متمرکز مدیریت کنند، بخشی از مسئولیت‌های تنظیم‌گری را به تشکلهای صنفی واگذار کرده‌اند. این رویکرد علاوه بر کاهش هزینه‌های نظارتی دولت، موجب افزایش کارایی، ارتقای استانداردهای حرفه‌ای و تقویت مسئولیت‌پذیری فعالان اقتصادی شده است. به همین دلیل تشکلهای صنفی در اقتصادهای توسعه‌یافته نه تنها مدافع حقوق اعضای خود هستند، بلکه به عنوان بازوی مشورتی دولت نیز شناخته می‌شوند.

اصناف در این کشورها نقش مهمی در آموزش نیروی انسانی، انتقال فناوری، ارتقای بهره‌وری، جمع‌آوری اطلاعات بازار و حتی توسعه بازارهای صادراتی دارند. بسیاری از بنگاه‌های کوچک و متوسط که ستون فقرات اقتصاد کشورهای توسعه‌یافته را تشکیل می‌دهند، از طریق همین تشکلهای به بازارهای جهانی دسترسی پیدا می‌کنند. حضور در نمایشگاه‌های بین‌المللی، ایجاد شبکه‌های همکاری تجاری، توسعه برندهای ملی و ارائه خدمات مشاوره‌ای تخصصی، بخشی از فعالیت‌های روزمره این نهادها است.

در ایران نیز اصناف از ظرفیت بسیار بزرگی برخوردارند. میلیون‌ها نفر به صورت مستقیم و غیرمستقیم در واحدهای صنفی مشغول فعالیت هستند و بخش قابل توجهی از اشتغال، توزیع کالا و خدمات کشور بر دوش این بخش قرار دارد. با این حال، هنوز فاصله قابل توجهی میان جایگاه فعلی اصناف در ایران و نقش آفرینی آنها در اقتصادهای توسعه‌یافته وجود دارد.

بخش مهمی از توان و انرژی اصناف در کشور صرف مسائل اداری، اخذ مجوزها، تمدید پروانه‌ها، رعایت مقررات متعدد و مواجهه با دستورالعمل‌های متغیر می‌شود. از سوی دیگر، سهم اصناف در تصمیم‌سازی‌های کلان اقتصادی، تجاری و بازرگانی محدود است. در بسیاری از موارد، تصمیماتی اتخاذ می‌شود که مستقیماً بر فعالیت فعالان اقتصادی اثر می‌گذارد، اما نقش تشکلهای صنفی در فرآیند تدوین این تصمیمات چندان پررنگ نیست.

واقعیت آن است که هرچه فاصله میان سیاست‌گذار و فعال اقتصادی بیشتر شود، احتمال اتخاذ تصمیمات غیرکارآمد نیز افزایش می‌یابد. اصناف به دلیل حضور مستقیم در بازار، بهتر از هر نهاد دیگری می‌توانند آثار واقعی سیاست‌ها را بر تولید، تجارت، قیمت‌ها، اشتغال و سرمایه‌گذاری ارزیابی کنند. از این رو، تقویت جایگاه مشورتی و تصمیم‌سازی آنها می‌تواند به ارتقای کیفیت حکمرانی اقتصادی منجر شود.

در کنار این موضوع، یکی از مهم‌ترین موانع رشد و شکوفایی اصناف، گستردگی مداخلات دولت در اقتصاد است. محدودیت‌های تجاری، ممنوعیت‌های وارداتی، تعرفه‌های سنگین، بروکراسی‌های پیچیده، فرآیندهای زمان‌بر اداری، تعدد مجوزها، نظام‌های چندگانه ارزی و مقررات متغیر، هزینه فعالیت اقتصادی را افزایش داده و قدرت رقابت را کاهش می‌دهد. در چنین شرایطی بخش مهمی از توان فعالان اقتصادی صرف تطبیق با مقررات می‌شود، در حالی که می‌تواند صرف توسعه کسب‌وکار، افزایش بهره‌وری و خلق ارزش افزوده شود.

اقتصادهای موفق جهان نشان داده‌اند که توسعه پایدار در فضای شکل می‌گیرد که رقابت، آزادی اقتصادی، امنیت سرمایه‌گذاری و مشارکت بخش خصوصی در تصمیم‌گیری‌ها تقویت شود. هر اندازه نقش دولت از تصدی‌گری مستقیم به سیاست‌گذاری و نظارت مؤثر تغییر یابد و در مقابل، مسوولیت بیشتری به تشکلهای صنفی و بخش خصوصی واگذار شود، امکان رشد اقتصادی و توسعه تجارت نیز افزایش خواهد یافت.

تأکید رئیس‌جمهور بر افزایش نقش اصناف می‌تواند نقطه آغاز یک تحول مهم باشد؛ اما تحقق این هدف نیازمند مجموعه‌ای از اصلاحات ساختاری است. این اصلاحات باید از یک سو به کاهش مداخلات غیرضروری دولت در بازار و حرکت به سمت اقتصاد رقابتی و تجارت آزاد منجر شود و از سوی دیگر، زمینه مشارکت واقعی اصناف در فرآیند سیاست‌گذاری، قانون‌گذاری و تنظیم مقررات را فراهم آورد.

در نهایت، تقویت جایگاه اصناف صرفاً یک مطالبه صنفی نیست، بلکه ضرورتی برای بهبود محیط کسب‌وکار، افزایش بهره‌وری اقتصادی، توسعه سرمایه‌گذاری، رونق تجارت و ارتقای رفاه عمومی است.

هر اندازه ظرفیت‌های اصناف بیشتر مورد توجه قرار گیرد، اقتصاد کشور نیز از دانش، تجربه و توانمندی میلیون‌ها فعال اقتصادی بهره‌مند خواهد شد؛ ظرفیتی که می‌تواند به یکی از موتورهای اصلی رشد و توسعه ایران تبدیل شود.

افت قیمت‌ها نه به دلیل تغییرات بنیادین اقتصادی، بلکه ناشی از کاهش ریسک‌های سیاسی و افزایش امیدواری نسبت به آینده است. با این حال پرسش اصلی اینجاست که در صورت امضای توافق، بازار دلار و طلا تا چه اندازه تحت تأثیر قرار خواهند گرفت و آیا کاهش قیمت‌ها می‌تواند ادامه‌دار باشد؟

مالی نشان دهد: بازاری که در آن انتظارات گاه بیش از واقعیت‌های اقتصادی تعیین‌کننده مسیر قیمت‌ها هستند. در هفته‌های اخیر نیز همزمان با انتشار اخبار مثبت از روند مذاکرات، قیمت دلار با فشار نزولی روبه‌رو شده و بازار طلا و سکه نیز روندی کاهشی را تجربه کرده است. بسیاری از فعالان اقتصادی معتقدند بخش مهمی از این

بازارهای مالی ایران بار دیگر به تحولات سیاسی گره خورده‌اند. در شرایطی که زمزمه‌های دستیابی ایران و آمریکا به یک توافق جدید بیش از گذشته شنیده می‌شود، معامله‌گران بازار ارز، طلا و سکه با دقت تحولات دیپلماتیک را دنبال می‌کنند. تجربه سال‌های گذشته نشان داده است که هرگونه تحول در روابط خارجی ایران می‌تواند به سرعت خود را در بازارهای

بازار دلار در انتظار سیگنال نهایی مذاکرات

داری‌های خود به خرید ارز روی آورده‌اند، اما هر زمان که چشم‌انداز سیاسی کشور بهبود یافته، بخشی از این تقاضا کاهش پیدا کرده است.

فعالان بازار معتقدند در صورت نهایی شدن توافق، احتمال کاهش نرخ دلار در کوتاه‌مدت وجود دارد، اما میزان این کاهش به کیفیت توافق و نحوه اجرای آن بستگی خواهد داشت. به بیان دیگر، بازار در گام نخست به خبر توافق واکنش نشان می‌دهد، اما در ادامه عملکرد واقعی اقتصاد و میزان دسترسی کشور به منابع ارزی تعیین‌کننده مسیر قیمت‌ها خواهد بود.

تجربه برجام چه درسی برای بازارها دارد؟
نگاهی به تجربه توافق هسته‌ای سال ۱۳۹۴ نشان می‌دهد که

کارشناسان اقتصادی معتقدند نخستین بازاری که به توافق احتمالی ایران و آمریکا واکنش نشان خواهد داد، بازار ارز است. طی سال‌های گذشته، نرخ دلار در ایران تنها تابع متغیرهای اقتصادی نبوده و بخش مهمی از نوسانات آن تحت تأثیر فضای سیاسی و انتظارات عمومی شکل گرفته است. در صورت حصول توافق، انتظار می‌رود بخشی از منابع ارزی بلوکه‌شده ایران آزاد شود و مسیر صادرات نفت و بازرگت درآمدهای ارزی کشور تسهیل شود. همین مسئله می‌تواند چشم‌انداز عرضه ارز در بازار را بهبود بخشد و فشار تقاضا را کاهش دهد.

از سوی دیگر، توافق احتمالی می‌تواند انتظارات تورمی را نیز تعدیل کند. در سال‌های اخیر بسیاری از مردم برای حفظ ارزش

بازارها معمولاً پیش از امضای توافق، بخشی از واکنش خود را نشان می‌دهند.

در آن دوره نیز نرخ ارز و طلا تحت تأثیر فضای مثبت مذاکرات کاهش یافت، اما پس از مدتی روند بازارها تحت تأثیر متغیرهای اقتصادی قرار گرفت. اقتصاددانان معتقدند توافق به خودی خود نمی‌تواند تمامی مشکلات اقتصادی کشور را حل کند. آنچه اهمیت دارد، آثار عملی توافق بر تجارت خارجی، صادرات نفت، نقل‌وانتقالات بانکی و ورود سرمایه به اقتصاد است.

به همین دلیل بسیاری از کارشناسان توصیه می‌کنند فعالان بازار از تصمیم‌گیری‌های هیجانی پرهیز کنند؛ زیرا کاهش یا افزایش قیمت‌ها در بلندمدت به عوامل بنیادی اقتصاد وابسته خواهد بود.

معمولاً از پایداری بیشتری برخوردار خواهند بود. به گفته وی، نوسانات محدود این دوره عمدتاً تحت تأثیر تغییرات بازار جهانی، نرخ ارز، میزان عرضه و تقاضا و اخبار سیاسی و اقتصادی شکل گرفته است.

جزئیات بازار سکه
رئیس اتحادیه طلا و جواهر تهران درباره وضعیت بازار سکه نیز گفت: تمامی قطعات سکه در روزهای اخیر با کاهش قیمت همراه بوده‌اند. وی افزود: سکه تمام بهار آزادی طرح جدید با حدود سه میلیون و ۵۰۰ هزار تومان کاهش به ۱۷۷ میلیون تومان رسیده است. سکه طرح قدیم نیز با چهار میلیون تومان کاهش در محدوده ۱۷۳ میلیون تومان معامله می‌شود.

بذرافشان ادامه داد: نیم‌سکه با یک میلیون تومان کاهش به ۹۱ میلیون و ۵۰۰ هزار تومان رسیده و ربع‌سکه نیز با کاهش یک میلیون و ۵۰۰ هزار تومانی در محدوده ۵۰ میلیون و ۵۰۰ هزار تومان قرار گرفته است. سکه یک گرمی بانک مرکزی نیز حدود یک میلیون تومان قیمت را تجربه کرده و به ۲۶ میلیون تومان رسیده است.

وی درباره حباب سکه نیز اظهار کرد: حباب سکه تغییر محسوسی نداشته و در حال حاضر حدود پنج میلیون و ۹۵۰ هزار تومان است.

بذرافشان تصریح کرد که پس از افت نسبی قیمت نفت، بازار جهانی طلا نیز نوساناتی را تجربه کرده و بخشی از کاهش‌های قبلی خود را جبران کرده است.

کاهش ۶۵۰ هزار تومانی هر گرم طلا
رئیس اتحادیه طلا و جواهر تهران در ادامه اظهار کرد: انتظار می‌رفت روند نزولی قیمت‌ها در محدوده ۱۸ میلیون تومان متوقف شود، اما بازار برخلاف پیش‌بینی‌ها به کاهش خود ادامه داد.

وی افزود: قیمت هر گرم طلای ۱۸ عیار تا لحظه تنظیم این گزارش تا محدوده ۱۷ میلیون و ۵۵۰ هزار تومان کاهش یافته و از روز پنجشنبه تاکنون حدود ۶۵۰ هزار تومان افت را تجربه کرده است؛ کاهشی که تا حدی فراتر از انتظارات فعالان بازار بوده است. به گفته بذرافشان، مجموعه‌ای از عوامل داخلی و خارجی در شکل‌گیری این روند نقش داشته‌اند و نمی‌توان کاهش قیمت‌ها را صرفاً به یک عامل خاص نسبت داد.

دو ماه آرامش در بازار طلا
بذرافشان با اشاره به روند بازار از ابتدای سال اظهار کرد: طی بیش از دو ماه گذشته، قیمت طلا در یک بازه نسبتاً مشخص در حال نوسان بوده و بازار از ثبات نسبی برخوردار شده است.

وی افزود: قیمت هر گرم طلای ۱۸ عیار در این مدت عمدتاً در محدوده ۱۷ میلیون و ۸۰۰ هزار تا ۱۸ میلیون و ۵۰۰ هزار تومان قرار داشته است. بررسی‌های کارشناسی نیز نشان می‌دهد قیمت‌هایی که برای مدت طولانی در یک محدوده تثبیت شوند،

سرمایه‌گذاران چه رفتاری در پیش گرفته‌اند؟

با وجود فضای امیدوارکننده حاکم بر بازار، بخشی از فعالان اقتصادی همچنان با احتیاط به اخبار سیاسی نگاه می‌کنند. تجربه سال‌های گذشته نشان داده است که فاصله میان اعلام توافق تا اجرای کامل آن می‌تواند طولانی و پرچالش باشد.

به همین دلیل برخی کارشناسان معتقدند حتی در صورت امضای توافق، بازارها پس از یک واکنش اولیه وارد مرحله‌ای از ثبات خواهند شد و معامله‌گران منتظر مشاهده آثار عملی توافق بر اقتصاد خواهند ماند.

توصیه به خریداران طلا

چرا طلا بیش از سایر بازارها تحت تأثیر قرار می‌گیرد؟

بازار طلای ایران از دو متغیر اصلی تأثیر می‌پذیرد: نرخ ارز داخلی و قیمت جهانی طلا. همین ویژگی باعث می‌شود طلا نسبت به اخبار سیاسی واکنش سریع‌تری نشان دهد. اگر توافق احتمالی موجب کاهش نرخ دلار شود، قیمت طلا در بازار داخلی نیز تحت فشار قرار خواهد گرفت. علاوه بر این، کاهش تنش‌های سیاسی و ژئوپلیتیکی می‌تواند از جذابیت طلا به عنوان یک دارایی امن در سطح جهانی نیز بکاهد. در نتیجه بازار طلا ممکن است همزمان از دو مسیر مختلف با فشار نزولی روبه‌رو شود؛ موضوعی که بسیاری از فعالان بازار آن را دلیل اصلی کاهش قیمت‌های اخیر می‌دانند.

افت قیمت‌ها فراتر از انتظار بود
در همین رابطه، نادر بذرافشان، رئیس اتحادیه سازندگان و فروشندگان طلا و جواهر، نقره و سکه تهران، با اشاره به روند نزولی بازار به گفت: طلا همواره یکی از گزینه‌های مناسب سرمایه‌گذاری بلندمدت محسوب می‌شود و مردم باید نگاه خود را به این بازار بر مبنای افق‌های زمانی بلندمدت تنظیم کنند؛ چرا که تصمیم‌گیری‌های لحظه‌ای و انتظار کسب سود در کوتاه‌مدت، در هیچ بازاری منطقی نیست.

وی با بیان اینکه سطح فعلی قیمت‌ها تا حدی دور از انتظار بوده است، افزود: بخشی از کاهش قیمت‌ها ناشی از افت نرخ ارز، بخشی نتیجه کاهش قیمت جهانی طلا در هفته گذشته و بخشی دیگر متأثر از اخبار سیاسی و اقتصادی بوده است که در مجموع به کاهش قیمت‌ها در بازار داخلی منجر شده‌اند.

سرمایه‌گذاران چه رفتاری در پیش گرفته‌اند؟

یکی از ویژگی‌های روزهای اخیر، کاهش حجم معاملات در بازار ارز و طلا بوده است. بسیاری از خریداران ترجیح داده‌اند تا مشخص شدن نتیجه مذاکرات از انجام خریدهای سنگین خودداری کنند. در مقابل، برخی دارندگان ارز و سکه نیز برای جلوگیری از زیان احتمالی ناشی از افت قیمت‌ها، بخشی از دارایی خود را به فروش رسانده‌اند.

این رفتار نشان می‌دهد بازار در وضعیت انتظار قرار گرفته است؛ وضعیتی که معمولاً در آستانه رخدادهای مهم سیاسی مشاهده می‌شود.
سناریوی خوش‌بینانه برای بازارها
در خوش‌بینانه‌ترین حالت، توافق ایران و آمریکا می‌تواند به افزایش صادرات نفت، ورود ارز بیشتر به کشور، کاهش انتظارات تورمی و بهبود فضای اقتصادی منجر شود. در چنین شرایطی نرخ دلار احتمالاً با فشار نزولی مواجه خواهد شد و بازار طلا و سکه نیز بخشی از حباب قیمتی خود را از دست خواهد داد. مهم‌تر از همه اینکه ثبات به بازارها باز خواهد گشت و سرمایه‌گذاران می‌توانند با اطمینان بیشتری برای آینده برنامه‌ریزی کنند.
سناریوی محتاطانه

سخن پایانی

دلار و طلا پیش از امضای هر توافقی بخشی از واکنش خود را نشان داده‌اند، اما اینکه این روند تا چه اندازه ادامه پیدا کند، به واقعیت‌های اقتصادی پس از توافق بستگی خواهد داشت. در نهایت، آنچه می‌تواند ثبات پایدار را به بازارها بازگرداند، نه صرفاً امضای یک توافق سیاسی، بلکه تبدیل آن به دستاوردهای ملموس اقتصادی برای کشور است.

بازارهای مالی ایران در آستانه یکی از حساس‌ترین مقاطع سال‌های اخیر قرار گرفته‌اند. توافق احتمالی میان ایران و آمریکا می‌تواند مسیر جدیدی پیش روی اقتصاد کشور قرار دهد و بر نرخ ارز، بازار طلا، سکه و حتی انتظارات عمومی جامعه اثر بگذارد. آنچه امروز در بازارها دیده می‌شود، بیش از آنکه نتیجه یک توافق نهایی باشد، بازتاب امید به کاهش تنش‌های سیاسی است.